

College voor Examen

JAARVERSLAG 2013

COLLEGE VOOR EXAMENS

Opdracht College voor Examens

Honderdduizenden Nederlanders komen jaarlijks in contact met het werk van het College voor Examens (CvE), hetzij als examenkandidaat, hetzij als werkgever of vervolgopleider. Diploma's vertegenwoordigen een maatschappelijke waarde die berust op het vertrouwen in de kwaliteit en het niveau van de examens die daaraan ten grondslag liggen.

De examens en toetsen die tot het takenpakket van het CvE behoren, zijn de centrale examens in het reguliere voortgezet onderwijs (VO), de staatsexamens voortgezet onderwijs (VO) en de staatsexamens Nederlands als tweede taal (NT2). In de nabije toekomst komen daar nieuwe taken bij: de rekentoets VO, de centrale examens taal en rekenen in het mbo en de centrale eindtoets primair onderwijs en mogelijk een diagnostische tussentijdse toets in het VO. Het is de taak van het CvE om, namens de overheid, de kwaliteit van de aan zijn verantwoordelijkheid toegewezen toetsen en examens te waarborgen en om scholen en instellingen in staat te stellen de afname van examens en toetsen vlekkeloos te laten verlopen.

Het College voor Examens

De Wet College voor examens schrijft voor dat het College bestaat uit minimaal zes en maximaal acht leden, onder wie een voorzitter. Het College wordt ondersteund door een bureau van zo'n veertig medewerkers.

Leden van het College voor Examens

De heer drs. H.W. Laan, voorzitter
De heer drs. H.M. Claessen
Mevrouw prof. dr. M.C.E. van Dam-Mieras
De heer W.A.M. de Kok
Mevrouw Y. Moerman-van Heel
De heer drs. H. Mulders (tot 1 oktober 2013)
De heer G.P. Oud
De heer G.W. van Lonkhuyzen, secretaris

Plaatsvervangende leden

Mevrouw A. van den Broek
De heer drs. M.J.A.M. van Gils
De heer drs. L.F.P. Niessen
De heer prof. mr. J.G.J. Rinkes
De heer F.H.M. van Rooij
De heer J.G. Uijterwijk

Het College voor Examens in 2013

In 2013 heeft de diefstal van de centrale examens in Rotterdam veel impact gehad op het werk bij het CvE. Op dinsdagavond 28 mei nam het LAKS contact op. Het examen Frans vwo dat op woensdagmiddag 29 mei afgenomen zou worden, was op internet verschenen. Op dat moment ontstond een enorme hectiek. Noodscenario's werden in gang gezet en bleken te werken. Een dag later dan gepland kon een ander examen Frans vwo worden afgenomen.

Er ontstond een intensief contact tussen het CvE, het departement, de Inspectie voor het Onderwijs, DUO en Cito. Dagelijks overleg tussen de directeur en ondergetekende leidde steeds tot de reflectievraag: 'Doen we de goede dingen en doen we de dingen goed?' Gelukkig bleek dat we crisisbestendig waren.

De directeur en zijn medewerkers hebben in deze spannende tijd op voortreffelijke wijze de goede dingen goed gedaan, waardoor het vertrouwen dat Nederland heeft in de centrale examens niet beschaamd is. De organisatie bleek veel extra en onverwachts werk aan te kunnen en goed op te pakken. Een compliment voor alle betrokkenen! Evaluatie van het proces binnen de hele examenketen heeft geleid tot verbetering in de procesgang: voor 2014 en de jaren daarna staan verdere aanpassingen op het programma.

De extra aandacht die de examendiefstal vroeg, mocht uiteraard niet leiden tot verminderde aandacht voor het dagelijks werk. In 2013 werden de exameneisen opnieuw strenger. Na zorgvuldig onderzoek bleken leerlingen op de centrale examens gemiddeld vaardiger geworden. Extra inspanning loont, en dat betekende goede examenresultaten.

Behalve voor de examens in het voortgezet onderwijs is het College verantwoordelijk voor de staatsexamens VO en de staatsexamens NT2. In 2013 konden deze examens ongestoord worden afgenomen. De focus is gericht op verdere kwaliteitsverbetering. Daarbij heeft het onderkennen van nieuwe mogelijkheden van digitale fraude onze aandacht.

Aan de ontwikkeling van het nieuwe computerexamensysteem Facet is hard gewerkt. Dit nieuwe programma is nodig voor de afname van de centraal ontwikkelde examens in het mbo, de rekentoets in het VO en later voor de staatsexamens NT2, de centrale eindtoets in het primair onderwijs en een mogelijke tussentijdse toets in het VO. In 2014 en volgende jaren zal de afname op de scholen ongestoord en zonder veel technische storingen moeten plaatsvinden. Hoewel dit in de pilots goed lukt, blijft het spannend of dit op alle scholen gaat lukken. Door te werken met pilots en door in stappen op te schalen worden scholen en instellingen hier zorgvuldig op voorbereid.

In december 2013 werd het parlementaire traject rond de invoering van de eindtoets in het primair onderwijs afgerond. Het CvE gaat met ingang van 1 augustus 2014 College voor Toetsen en Examens (CvTE) heten. Na parlementaire goedkeuring zullen in het voortgezet onderwijs mogelijk ook tussentijdse toetsen worden afgenomen. Een landelijke discussie over nut en noodzaak van toetsen is gaande. Van het CvTE mag verwacht worden dat het goede toetsen en examens aflevert, die meten wat gemeten moet worden en kwalitatief in orde zijn.

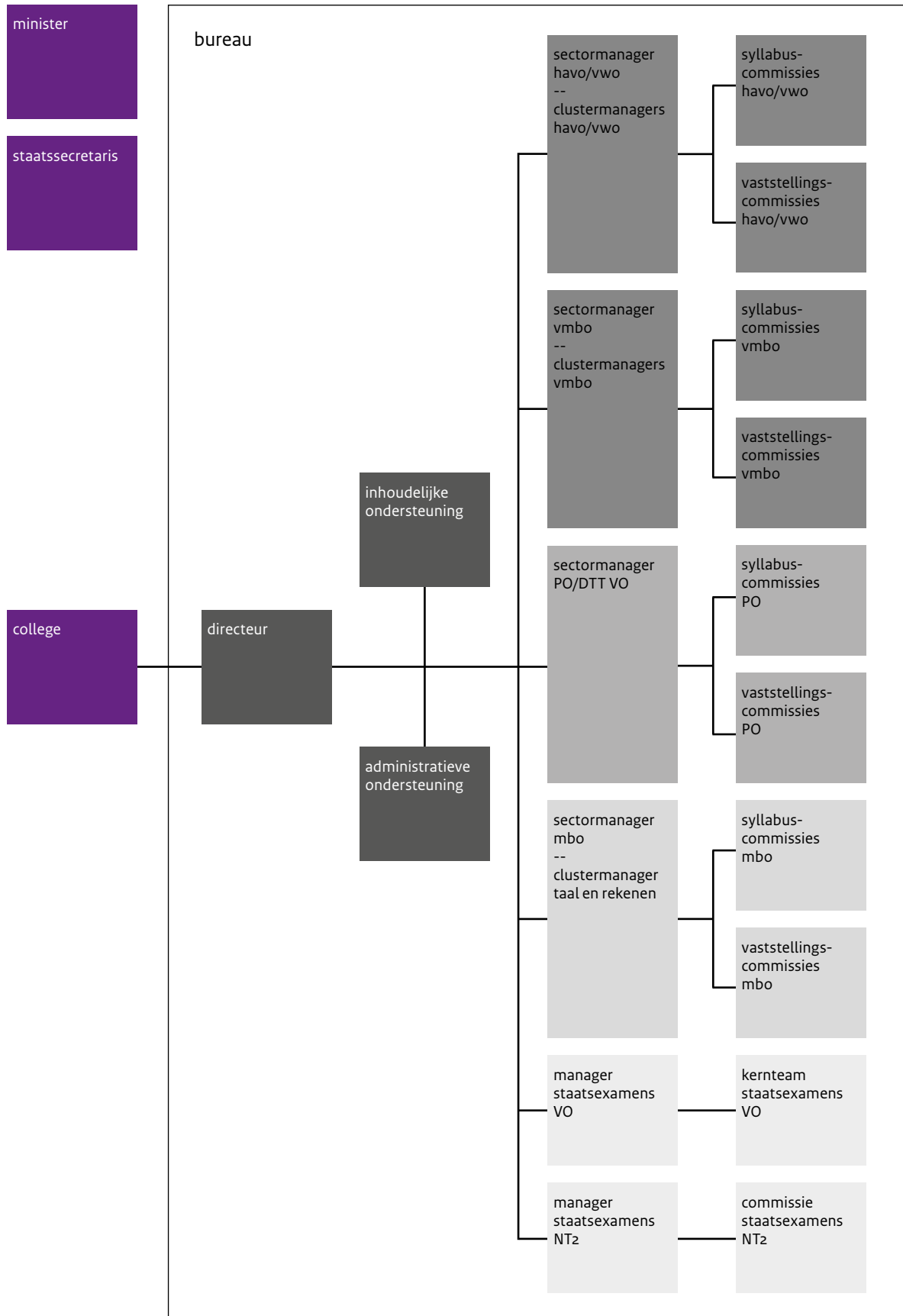
Ik zie het komende jaar dan ook met vertrouwen tegemoet,

A handwritten signature in black ink, consisting of a long horizontal line with a stylized 'H' and 'L' in the middle.

Drs. Henk W. Laan
Voorzitter College voor Examens

Organogram College voor Examens 2013

Leeswijzer

In dit jaarverslag 2013 worden de activiteiten en resultaten van het College voor Examens (CvE) op verschillende manieren belicht. De bijzondere aandachtspunten uit 2013 vormen de basis voor het onderdeel *Algemeen jaarverslag 2013*. Het eerste hoofdstuk van dit algemene deel heeft als thema 'vertrouwen'. In het tweede hoofdstuk worden de bijzondere aandachtspunten uit 2013 wat betreft de uitvoering van de reguliere (wettelijke) taken belicht.

De reguliere (wettelijke) taken van het CvE worden geïllustreerd in het tweede onderdeel, *Feiten en cijfers 2013*. De financiële cijfers van 2013 zijn te vinden in het laatste en derde deel, *Financieel jaarverslag 2013*.

Digitaal jaarverslag

Voor het eerst brengt het CvE naast het officiële jaarverslag in pdf een digitaal jaarverslag uit, een publieksversie. In deze publieksversie zijn de verschillende onderdelen waaronder feiten en cijfers aanklikbaar zodat lezers al naar gelang hun interesse kennis kunnen nemen van het jaarverslag. Ter illustratie van het werk van het CvE zijn in deze versie ook twee interviews opgenomen waarin achtereenvolgens de directeur van het CvE en de projectleider COE's mbo aan het woord komen. De publieksversie wordt onder de aandacht gebracht van alle stakeholders en is ook in te zien via de website www.cve.nl > Publicaties.

Inhoud

Klik in de inhoudsopgave om direct naar de pagina te gaan.

Algemeen jaarverslag 2013	8
<hr/>	
1 Vertrouwen	10
1.1 Spin in het web: CvE	10
1.2 Verantwoord en zorgvuldig maatwerk	12
1.3 Vertrouwen in geheimhouding centrale examens	12
2 Wettelijke taken CvE: regievoerder in examenketen	14
2.1 Centrale examens VO	14
2.2 Staatsexamens VO	17
2.3 Caribisch deel van het Koninkrijk	18
2.4 Taal en rekenen	19
2.5 Staatsexamens NT2	22
2.6 Centrale eindtoets PO, DTT en referentiesets	23
2.7 Digitale examens	25
Feiten en cijfers 2013	26
<hr/>	
Centrale examens VO	27
Staatsexamens VO	30
Staatsexamens NT2	33
Overzicht voorlichting en informatiebronnen	35
Omgaan met fouten, klachten en bezwaren	36
Lijst van veelgebruikte afkortingen	38
Financieel jaarverslag 2013	39
<hr/>	

Het CvE waarborgt de kwaliteit en het niveau van toetsen en examens en stelt scholen en instellingen in staat de afname van toetsen en examens vlekkeloos te laten verlopen.

Missie CvE

‘De waarde van het diploma moet boven alle twijfel verheven zijn.’

Staatssecretaris Dekker naar aanleiding
van de diefstal van examens
ANP, 11 juni 2013

Algemeen jaarverslag 2013

1 Vertrouwen

Aan de vooravond van de laatste examenafname van de centraalexamenperiode 2013 in het voortgezet onderwijs (VO), werden het CvE en heel Nederland opgeschrikt door een grote examenfraude. Het leidde ertoe dat het CvE de afname van het uitgelekte vwo-examen Frans moest uitstellen. Samen met zijn ketenpartners heeft het CvE alles in het werk gesteld om een dag later een betrouwbare afname te realiseren.

Een regieteam onder leiding van de secretaris-generaal van OCW met daarin vertegenwoordigers van OCW, de inspectie, DUO en het CvE is tot begin 2014 actief geweest in verband met de nasleep van deze examendiefstal. Ook de staatssecretaris is nauw bij dit overleg betrokken. De Tweede Kamer werd regelmatig geïnformeerd over de actuele situatie.

Vertrouwen

Mede door de examenfraude heeft 2013 voor het CvE in het teken gestaan van vertrouwen. Begrippen als veiligheid, geheimhouding en civiel effect kregen een extra dimensie. Voor het College staat vast dat elke vorm van centrale toetsing of examinering alleen civiel effect heeft als alle betrokkenen vertrouwen hebben in het resultaat. Om dat wezenskenmerk gaat het in dit jaarverslag 2013.

In de volgende paragrafen van dit jaarverslag wordt ingegaan op verschillende aspecten van vertrouwen, die een rol spelen op verschillende niveaus, zowel rondom als in de organisatie.

‘Het stelsel heeft na de examendiefstal bewezen veerkracht en flexibiliteit te bezitten.

Ik ben zeer tevreden over de wijze waarop alle betrokkenen – van docent tot inspectie – hebben gewerkt om het vertrouwen in het stelsel te behouden.’

Staatssecretaris Dekker in zijn brief aan de Tweede Kamer van 16 januari 2014

1.1 Spin in het web: CvE

Om vertrouwen te borgen is het nodig dat het CvE laat zien wat het doet om de samenleving ervan te verzekeren dat de centrale examens en toetsen in verschillende sectoren in goede handen zijn. Men moet er immers op kunnen vertrouwen dat de diploma's die daarop gebaseerd zijn betrouwbaar zijn, diploma's met civiel effect. Ketenregie, directe feedback van professionals uit het veld en de wijze van informeren en communiceren spelen daarbij een grote rol.

1.1.1 Ketenregie: scheiding van taken en rollen als waarborg voor kwaliteit

Kerntaak en wettelijke opdracht van het CvE is het regisseren van de examenketen. Het CvE is namelijk behalve voor het vaststellen van toetsen en examens ook verantwoordelijk voor de resultaten die de samenwerkende ketenpartners met elkaar bereiken.

Het scheiden van constructie en vaststelling borgt de betrouwbaarheid van examens en toetsen. De toetsconstructie vindt plaats bij Cito, het vaststellen van opgaven en van de definitieve examens en toetsen is een taak van het CvE. Het CvE heeft deze taak belegd bij zijn vaststellingscommissies. Waren beide taken bij één organisatie belegd, dan zou sprake zijn van de ‘slager die zijn eigen vlees keurt’.

Doordat in de opzet van de examenketen de verschillende productiefasen voor centrale toetsen en examens bij verschillende organisaties belegd zijn, is gewaarborgd dat iedere organisatie zijn specifieke expertise inzet en zich daarop concentreert.

1.1.2 **Productkwaliteit: feedback op examens en toetsen**

Een ander aspect van het CvE-werk is de feedback op de productkwaliteit door professionals (docenten). Opmerkingen van professionals worden gewogen en spelen een rol bij de jaarlijkse evaluatie en aanpassing. Zo dragen ze bij aan de verdere ontwikkeling van toekomstige centrale examens en toetsen. Die wisselwerking bevestigt en versterkt het draagvlak voor centrale toetsing en examinering. Het CvE heeft dan ook als ambitie om voortdurend in verbinding te staan met het veld.

In pilottrajecten (de centraal ontwikkelde examens (COE) in het mbo, de rekentoets VO) en straks ook bij het doorontwikkelen van de centrale eindtoets PO wordt gewerkt met diverse feedbackinstrumenten, variërend van veldraadplegingen over syllabi of toetswijzers en prototype-examens tot voorlichtingsbijeenkomsten en enquêtes over de pilotexamens.

1.1.3 **Communicatie: betrouwbaar, open en bescheiden**

Een derde aspect dat bijdraagt aan de betrouwbaarheid van het CvE is de wijze waarop het CvE beoogt te informeren. Omdat wat het CvE zegt en doet vaak direct gevolgen heeft voor het werk van het CvE, staat snel, maar zorgvuldig communiceren voorop.

Het CvE stelt zich ten doel om wanneer het informatie naar buiten brengt, dat afgewogen te doen en via duidelijke communicatielijnen zoals Examenblad.nl (VO) en Examenbladmbo.nl, mailings naar examensecretarissen VO en contactpersonen COE. Alleen op die manier kunnen alle betrokkenen erop vertrouwen dat CvE-mededelingen de juiste informatie bevatten.

‘Mag ik bij deze u complimenten geven over de correctheid en de doortastendheid waarmee deze calamiteit is aangepakt. Geeft vertrouwen naar buiten maar ook naar de scholen.’

‘Ben nog steeds, ook achteraf, zeer tevreden.’

Drs. Niek Schoot, conrector

Nadat de grootste zorgen rond het gestolen examen Frans vwo waren afgenomen, werd duidelijk dat het CvE enerzijds snel en adequaat had gehandeld, maar op het moment suprême werd over het hoofd gezien om scholen erop te attenderen dat hoewel zij de eerste berichten in dit geval mogelijk uit de media zouden vernemen, zij af moesten gaan op de officiële mededelingen via Examenblad.nl. Een leerpunt op het gebied van betrouwbare communicatie met het veld.

1.2 Verantwoord en zorgvuldig maatwerk

Hoe zorgt het CvE ervoor dat de centrale examens meten wat ze moeten meten en dat recht gedaan wordt aan alle kandidaten? Hieronder drie voorbeelden die duidelijk maken hoe het CvE te werk gaat als het gaat om verschillende soorten maatwerk:

1. *Kandidaten met een beperking*
Niet alle kandidaten zijn in staat om een standaard centraal examen af te leggen, bijvoorbeeld omdat ze doof zijn of blind, of dyslectisch. Daarom bestaan er voor deze kandidaten aangepaste examens, die geen afbreuk doen aan de exameneisen, maar waarbij wel rekening gehouden wordt met de bijzondere omstandigheden van de kandidaat. Zo blijft de validiteit van het examen en het civiel effect van het behaalde diploma overeind. Meer over kandidaten met een beperking en dyscalculie, [paragraaf 2.4.3](#).
2. *Kwaliteit van mondeling examineren*
VO-kandidaten die kiezen voor het staatsexamen, leggen in mei/juni niet alleen centrale examens af, zoals leerlingen op reguliere scholen; ze leggen ook een of meerdere mondelinge examens af die de plaats innemen van het schoolexamen. In de afgelopen jaren heeft het CvE de kwaliteit van de mondelinge examens als speerpunt gekozen, met daarbij in 2013 speciale aandacht voor de deskundigheidsbevordering van de examinatoren. Meer over de staatsexamens VO, [paragraaf 2.2](#).
3. *Pilots centraal ontwikkelde examens mbo*
In het mbo is de laatste jaren hard gewerkt om via pilots stap voor stap te komen tot centraal ontwikkelde examens (COE) Nederlandse taal en rekenen. Bij het mbo speelt daarbij in het bijzonder dat het gaat om digitale examens, die op termijn afgenomen zullen worden in een nieuw computerexamensysteem, Facet. Dankzij de actieve, deskundige en flexibele houding van mbo-instellingen kon het aantal pilotafnames aanzienlijk worden opgeschaald. Ook kon Facet worden geïntroduceerd en werden de eerste proefnemingen in Facet goed afgerond. Meer over de taal- en rekenexamens in het mbo, in [paragraaf 2.4.1](#).
Meer over Facet in [paragraaf 2.7.2](#).

1.3 Vertrouwen in geheimhouding centrale examens

Een andere dimensie van vertrouwen is het borgen van de geheimhouding van centrale toetsen en examens. Het is de taak van het CvE erop toe te zien dat de geheimhouding niet wordt geschonden. Het creëert daarvoor zowel de voorwaarden als de oplossingen indien de geheimhouding is geschonden.

De opdracht aan het CvE en zijn ketenpartners na het uitlekken van het examen Frans was dan ook: zorgen voor een zo snel mogelijke, uitvoerbare oplossing. Randvoorwaarde was dat álle scholen in staat waren om deze oplossing op hetzelfde moment uit te voeren.

In januari 2013 heeft het CvE samen met de ketenpartners de scholen gevraagd een test uit te voeren met een digitaal noodscenario. De enquête na afloop wees uit dat scholen zeer door-drongen waren van het nut van deze test. De test wordt jaarlijks herhaald. Bij het uitlekken van het examen Frans vwo heeft het digitale noodscenario in de praktijk zijn nut en noodzaak ruimschoots bewezen.

Het CvE heeft de gebeurtenissen geëvalueerd en het plan om ervoor te zorgen dat centrale examens bij calamiteiten doorgang kunnen vinden, verder aangepast. Daarnaast heeft een onafhankelijke derde partij in opdracht van het ministerie de examenketen doorgelicht en zijn vertrouwelijke aanbevelingen gedaan om de examenketen nog verder te versterken. Het CvE blijft stelselmatig werken aan het versterken van de examenketen. Ook voor de andere sectoren zijn de nood- of continuïteitsplannen opnieuw onder de loep genomen.

'Ik baalde als een stekker! Ik zou op examenreis gaan met een vriendengroep, maar die heb ik dus uitgezwaaid. Uiteindelijk ben ik een dag later gegaan. Dat het nieuwe examen niet zo snel verspreid kon worden, daar had ik wel begrip voor. Ik herinner me dat ik van te voren dacht: dat soort dingen overkomen mij niet, maar toen het zo was, schrok ik wel: wat moet ik nou? Maar uiteindelijk was het wel OK, en goed geregeld.'

Anna Strolenberg, oud-leerling 6 vwo

2 Wettelijke taken CvE: regievoerder in examenketen

De wettelijke taak van het CvE is zorgen voor goede examens en toetsen en zorg dragen voor een goed verloop van die examens. Bij de examens waarbij de afnameverantwoordelijkheid bij scholen ligt, zoals bij de centrale examens VO, is de zorg vooral faciliterend. Bij de examens die direct onder verantwoordelijkheid van het CvE worden afgenomen, is die zorg rechtstreeks, zoals bij de staatsexamens VO en NT2.

Voor het uitvoeren van zijn taken schakelt het CvE ketenpartners in: DUO, Cito, SLO en Bureau ICE. Met de Inspectie van het Onderwijs heeft het CvE een dubbele relatie: enerzijds is de inspectie ketenpartner tijdens de examenperioden in het VO, anderzijds is het CvE onderworpen aan het toezicht van diezelfde inspectie.

In dit hoofdstuk worden de bijzondere aandachtspunten uit 2013 wat betreft de uitvoering van de reguliere (wettelijke) taken belicht. Deze taken zijn gerubriceerd naar de resultaten per centrale vorm van examinering en toetsing of per thema:

- centrale examens VO
- staatsexamens VO
- staatsexamens NT2
- taal en rekenen (COE mbo en rekentoets VO)

Tegelijkertijd werkt het CvE aan bijzondere opdrachten die rechtstreeks samenhangen met de wettelijke of toekomstige wettelijke taken: de ontwikkeling van een centrale eindtoets PO, een diagnostische tussentijdse toets en de ontwikkeling van referentiesets en referentiecesuren. Daarnaast speelt de ontwikkeling en implementatie van het nieuwe computerexamensysteem Facet een belangrijke rol in vrijwel alle bovengenoemde sectoren. Datzelfde geldt voor aanpassingen die nodig zijn voor kandidaten met een beperking. Ook deze taken van het CvE komen in dit hoofdstuk aan de orde.

2.1 Centrale examens VO

In 2013 zijn voor het tweede achtereenvolgende jaar de exameneisen voor havo en vwo aangescherpt met de zogenoemde kernvakkenregel. Dit heeft geen slechtere resultaten tot gevolg gehad, maar net als in 2012 juist betere. Uit de examenmonitor 2013 blijkt dat het percentage geslaagden is gestegen met 1,6%¹. Afgezien van de examenfraude in Rotterdam (zie hoofdstuk 1) is de examenperiode rustig en voorspoedig verlopen. De samenwerking met de ketenpartners was uitstekend te noemen – en juist dat is ook gebleken tijdens de hectiek rond de vervanging van het examen Frans vwo. Intensief en vruchtbaar was ook de samenwerking met het LAKS en de inspectie.

¹ Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2013). *Brief bij Examenmonitor VO 2013*. Brief van de staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap aan de voorzitter van de Tweede Kamer, 29 oktober 2013.

Aangescherpte exameneisen

Sinds 2012 gelden bij het centraal examen strengere eisen dan voorheen. In 2012 is namelijk aan de uitslagregels toegevoegd dat het gemiddelde van de centraalexamencijfers voldoende moet zijn. In 2013 werd in het havo/vwo daaraan een extra uitslagregel toegevoegd, de kernvakkenregel (één 5 en verder 6 of hoger of alle drie 6 of hoger voor Nederlands, Engels, wiskunde).

Zowel in 2012 als in 2013 werd gevreesd dat deze nieuwe exameneisen zouden leiden tot een toename van het aantal gezakte leerlingen. Al in 2012 constateerde het CvE dat er sprake was van een lichte vaardigheidsstijging ten opzichte van 2011. Of de populatie van 2013 eveneens vaardiger zou zijn dan de populaties vóór 2012 was niet op voorhand te voorspellen. Reden te meer om voorafgaand aan de normering opnieuw zoveel mogelijk harde gegevens te verzamelen door zoveel mogelijk CE's te equivaleren. De kernvakken hoorden daarbij.

Als de populatie kandidaten van 2013 voor de kernvakken eveneens beter zou presteren dan de voorafgaande populaties, was een vraag of een toegenomen vaardigheid voor de kernvakken wel of niet ten koste zou gaan van de vaardigheid op de overige centraalexamenvakken. Dat was niet het geval. Uit de analyses van Cito bleek dat de kandidaten van 2013 ook voor de andere vakken vaardiger waren dan de kandidaten die eindexamen deden in de jaren vóór de invoering van de nieuwe uitslagregels.

Examenmonitor VO 2013

Op 29 oktober heeft de staatssecretaris de Examenmonitor VO van DUO aan de Tweede Kamer gezonden. In zijn begeleidende brief stelt hij dat de belangrijkste conclusie is dat het aanscherpen van de exameneisen een positief effect heeft gehad: de slaagpercentages zijn omhoog gegaan. De staatssecretaris vermeldt daarbij dat het CvE voor de centrale examens de conclusie trekt dat de examenkandidaten van 2012 en 2013 vaardiger zijn dan in de jaren daarvoor.

'De scholen en de leerlingen op havo en vwo hebben dus uitstekend ingespeeld op de kernvakkenregel, waarbij voor Nederlands, Engels en wiskunde hogere eisen worden gesteld.

Dat verdient een groot compliment.'

Staatssecretaris Dekker in zijn brief bij de Examenmonitor VO 2013

Kwaliteit van de correctie

Het Cito-rapport *De praktijk van de eerste en tweede correctie* in opdracht van het ministerie van OCW en de VO-raad, wees uit dat de kwaliteit van de correctie in de praktijk verbeterd kan worden voor een aantal vakken. Het rapport zorgde voor aandacht in de media en leidde tot Kamervragen. Voor enkele vakverenigingen is de kritiek aanleiding geweest trainingen te starten voor (beginnende) examencorrectoren. Het CvE heeft vooraf over de training overleg gevoerd met de vakverenigingen. Cito heeft in 2013 een uitgebreide screening op de correctievoorschriften uitgevoerd. De VO-raad voert in 2014 een proef uit met een omgekeerde correctievolgorde.

Examenloket

Al langer bestaat bij het CvE en de verschillende ketenpartners en OCW de wens een gemeenschappelijk examenloket in te richten voor vragen rondom examens. De afgelopen jaren neemt het aantal vragen en het aantal juridische zaken bij de verschillende ketenpartners toe. Ook het CvE signaleert deze trend. Het CvE heeft daarom het voortouw genomen om dit al

langer bestaande plan nu te realiseren. Overleg tussen het CvE, de inspectie, OCW en DUO heeft ertoe geleid dat dit examenloket voor het eerst tijdens de examencampagne 2014 in gebruik zal zijn. DUO Zoetermeer heeft de uitvoerende projectleiding van dit loket op zich genomen. Het examenloket wordt daar ook fysiek gevestigd.

Nederlands vwo 2013

Naar aanleiding van het examen Nederlands vwo eerste tijdvak stelde een groep hoogleraren taalkunde een online petitie op waarin ze hun zorg uitten over de kwaliteit van het examen Nederlands. De actie van de hoogleraren en de media-aandacht daarvoor leidde tot Kamervragen. De staatssecretaris deed vervolgens de toezegging dat het CvE met een afvaardiging van de hoogleraren in gesprek zou gaan. Dit gesprek vond eind september plaats. Hierbij was ook een vertegenwoordiger van de sectie Nederlands van de vereniging Leraren in Levende Talen aanwezig. Een concrete uitkomst van het gesprek met de hoogleraren is dat het CvE een syllabuscommissie zal instellen die zich buigt over het gebruikte begrippenkader in de syllabus Nederlands vwo.

Vernieuwing examenprogramma's beroepsgericht

In het kader van de vernieuwing van de beroepsgerichte vakken in het vmbo zijn zes concept-examenprogramma's opgeleverd. In april 2014 moet bij elk van deze examenprogramma's een syllabus gereed zijn. Daarom zijn er op 1 augustus 2013 door het CvE zes nieuwe syllabuscommissies gestart die elk eind 2013 een eerste syllabusversie hebben opgeleverd. Over deze syllabi kan het veld begin 2014 zijn mening geven.

Troonswisseling 2013

Omdat examens al enige tijd voor afname gereed zijn, kon de troonswisseling van 2013 bij een aantal vakken gevolgen hebben voor de vragen in de examens. Voor alle sectoren (vmbo, havo en vwo) is daarom in maart 2013 de volgende mededeling uitgegaan:

Gevolgen van de troonswisseling voor de centrale examens

De examensecretaris wordt verzocht om de onderstaande gevolgen van de troonswisseling aan de docenten en de leerlingen bekend te maken.

In het uitgangsmateriaal of de context die in een centraal examen bevroegd wordt, kan een via de media bekend persoon genoemd zijn in een functie die hij/zij op dat moment niet meer vervult. In het bijzonder zou dit in de centrale examens van 2013 bijvoorbeeld koningin Beatrix, paus Benedictus of tennisster Esther Vergeer kunnen betreffen. Voor de beantwoording van de vragen is het daarbij niet relevant dat de persoon de functie op het afnametijdstip van het examen niet bekleedt.

Een uitzondering op het bovenstaande betreft de centrale examens maatschappijwetenschappen. In deze examens kunnen vragen voorkomen over de functie van koningin Beatrix. Toen de examens voor 2013 gemaakt werden, was nog niet bekend dat koningin Beatrix op 30 april zal aftreden en opgevolgd zal worden door koning Willem-Alexander. Als er in de bovengenoemde examens vragen gesteld worden over de koningin wordt hiermee bedoeld: koningin Beatrix in haar functie van staatshoofd. Zo'n vraag gaat dus niet over de persoon van de koningin, maar over de functie die de koning(in) als staatshoofd (m/v) uitoefent.

In verband hiermee zal bij het examen maatschappijwetenschappen vwo (eerste tijdvak) een erratum verschijnen, dat voorafgaand aan afname van het examen wordt meegedeeld.

Uit: Maartmededeling 2013

2.2 Staatsexamens VO

In 2013 is er opnieuw een toename van het aantal kandidaten te constateren voor zowel individuele kandidaten als voor vso-kandidaten (6% respectievelijk 4% ten opzichte van 2012). Sinds 2008 is de toename voor individuele kandidaten 58% en voor vso-kandidaten 104%. De mogelijkheid voor BB- en KB-kandidaten om ook staatsexamen te doen en de grotere diploma-gerichtheid van vso-scholen speelt hierbij mogelijk een rol.

Verloop CE staatsexamens VO

Zowel op de zes landelijke locaties als op de negentig vso-locaties zijn de examens naar tevredenheid van kandidaten, voorzitters en surveillanten verlopen. Ook de honderd staats-examenkandidaten vwo Frans kregen de gelegenheid op 30 mei het uitgestelde examen Frans af te leggen.

Kwaliteit mondelinge examens

Op het gebied van kwaliteitsverbetering is een aantal concrete maatregelen inmiddels ingevoerd. Het betreft met name aanscherping van procedures en richtlijnen voor het afnemen van mondelinge examens, het standaardiseren van gemaakte afspraken en investering in deskundigheidsbevordering van examenbetrokkenen.

Investeren in deskundigheidsbevordering

Onder de titel *Vakmanschap is meesterschap* kwamen in maart 2013 driehonderd examinatoren in Amersfoort bijeen om hun expertise op verschillende terreinen te vergroten en ervaringen met elkaar uit te wisselen. Er waren workshops over het examineren van kandidaten met een beperking, zoals blinde, dove en autistische kandidaten. Daarnaast waren er workshops over het objectief beoordelen bij mondelinge examens, over het stellen van de juiste vragen, over zorgvuldig protocolleren en integriteit. Uit de evaluatie is gebleken dat examinatoren deze scholing als zeer zinvol hebben ervaren. Besloten is deze scholing jaarlijks te organiseren.

Staatsexamens Bonaire

Op de staatsexamenlocatie Bonaire, sinds 10 oktober 2010 een Nederlandse gemeente, was het de tweede keer dat er staatsexamens VO werden afgenomen. Aan de staatsexamens op Bonaire hebben in 2013 103 kandidaten deelgenomen, van wie 72 kandidaten voor een diploma opgingen. Dit is bijna een verdubbeling ten opzichte van vorig jaar.

2.3 Caribisch deel van het Koninkrijk

Het CvE is verantwoordelijk voor de afname van centrale examens op de eilanden die sinds 10 oktober 2010 bij Nederland horen: Bonaire, St Eustatius en Saba. Daarnaast zijn er, als gevolg van de overeenkomsten tussen Nederland en Curaçao, Aruba en Sint Maarten over wederzijdse diploma-erkenning, afspraken tussen het CvE en deze eilanden over de levering van een deel van de centrale examens.

Centrale examens Saba

De enige school voor voortgezet onderwijs op het eiland Saba maakt geen gebruik van Nederlandse centrale examens, maar van centrale examens van CXC, een internationaal opererende organisatie die examens in het Engels levert. Het examensysteem van CXC is op Engelse leest geschoeid en wijkt daardoor op een aantal punten fundamenteel af van het Nederlandse systeem. De kwaliteit van constructie van examens en normering is boven alle twijfel verheven. Daarnaast houdt de organisatie strak toezicht op de beveiliging bij onder andere opslag en verzending.

Centrale examens Bonaire en Sint Eustatius

De examenkandidaten op de eilanden Bonaire en Sint Eustatius vallen op dit moment onder de overgangsregeling. Deze regeling bepaalt dat leerlingen die al voor de staatkundige herindeling in het voortgezet onderwijs zaten, recht hebben op een examen onder Antilliaanse condities. Dat betekent dat zij deels de Nederlandse centrale examens krijgen, maar voor sommige vakken specifieke Caribische examens zoals Spaans en geschiedenis. In 2015 leggen de eerste kandidaten die niet meer onder de overgangsregeling vallen, examen af.

Centrale examens Curaçao, Aruba, Sint Maarten

De eilanden Curaçao, Aruba en Sint Maarten maken deel uit van het Koninkrijk der Nederlanden. Dit is anders dan bij de eilanden Bonaire, St Eustatius en Saba die deel uitmaken van Nederland. Vanwege de doorstroming naar vervolgonderwijs in Nederland maken de eerstgenoemde eilanden graag gebruik van een aantal relevante centrale examens uit Nederland (circa tien per schooltype).

Verzending en distributie

De bijzondere geografische context van de eilanden in het Caribisch gebied stelt bijzondere eisen aan de distributie en opslag. Dankzij gedetailleerde afspraken en de betrokkenheid van mensen bij DUO, drukker, vervoerder en de ontvanger verloopt dat zonder problemen. Ook op de eilanden zelf hanteren examenbureaus en scholen zorgvuldige procedures die de vergelijking met de Nederlandse procedures moeiteloos kunnen doorstaan.

2.4 Taal en rekenen

In 2010 is de Wet referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen in werking getreden. Als gevolg daarvan ontwikkelt het CvE centrale toetsen en examens taal en rekenen voor verschillende onderwijssectoren.

2.4.1 Taal en rekenen mbo

In het mbo hebben in 2013 drie afnameperiodes plaatsgevonden van de digitale pilot centraal ontwikkelde examens (COE) Nederlandse taal en rekenen. Zo'n 100.000 studenten hebben deelgenomen aan in totaal 200.000 COE-afnames. Dat betekent dat de instellingen erin zijn geslaagd om flink op te schalen en zonder grote logistieke en ICT-problemen de centrale examens af te nemen.

Onder de bekostigde instellingen voor mbo is de betrokkenheid bij het implementatieproces onverminderd groot. Onder de niet-bekostigde instellingen is dat minder het geval. Zo wordt er in deze groep nog steeds weinig gebruikgemaakt van de oefensituatie die de pilotfase biedt.

In het afgelopen jaar is de examensoftware ExamenTester stabiel gebleken. Grote afnameperikelen zijn uitgebleven. Met ingang van het nieuwe studiejaar (2013-2014) is gebruikgemaakt van een nieuwe rekenmachine die als aparte applicatie wordt meegeleverd. Hiermee zijn de klachten over de oude rekenmachine in ExamenTester opgelost.

Examenbladmbo.nl en Cito-portal

In september is de website Examenbladmbo.nl gelanceerd. Via deze site publiceert het CvE alle relevante informatie rondom de COE's, zoals syllabi en activiteitenschema's. Het *Handboek COE* als verzameldocument voor allerlei soorten informatie behoort hiermee tot het verleden. Ook worden met ingang van het nieuwe studiejaar alle packages en rapportages van examenresultaten op het zogenoemde Cito-portal gezet. Hierdoor heeft elke instelling op het eigen account toegang tot de relevante zaken rondom de examensoftware en rapportages van examenresultaten.

Rekenexamens complex

De logistieke en organisatorische processen rondom de COE's blijken in 2013 goed te zijn ingericht. Inhoudelijk gezien is het beeld over 2013 gemengd. Enerzijds blijken de examens een hoge betrouwbaarheid te hebben, anderzijds halen kandidaten vooral op de rekenexamens nog veel onvoldoendes (ongeveer 75% onvoldoende voor 3F).

Uit de evaluaties van het rekenexamen 3F kwam naar voren dat het examen te complex zou zijn en dat de toegemeten tijd te weinig zou zijn. Een van de genomen maatregelen is dat met ingang van het studiejaar 2013-2014 nieuwe rekensyllabi van kracht zijn geworden. Daarin is het aandeel kale sommen (contextloze opgaven) toegenomen tot bijna 20%. Ook zijn de opgaven, met inachtneming van het te examineren niveau, minder complex gemaakt. Uit de analyse van de afname in november 2013 kan worden afgeleid dat het examen maakbaarder is geworden.

Handreikingen rekenen

De digitale COE's zijn geheim. Om docenten toch inzicht te geven in de COE's heeft het CvE in december 2013 twee handreikingen over rekenen (2F en 3F) gepubliceerd met daarin voorbeeldopgaven uit de rekenexamens die als lastig worden ervaren. Docenten kunnen aan de hand van deze publicaties in hun onderwijs extra aandacht geven aan rekenonderwerpen die door kandidaten als moeilijk worden ervaren. Ook zal het CvE deelrapportages per domein gaan beproeven. Op die manier wordt voldaan aan de behoefte van het veld om meer inzicht te krijgen in de behaalde scores op de verschillende domeinen (rekenen) en vaardigheden (Nederlands). Deze domeinrapportages zullen in het voorjaar 2014 beschikbaar zijn.

Engels voor mbo 4

In het voorjaar heeft het CvE van de minister de opdracht gekregen om een centraal examen Engels (COE Engels) te ontwikkelen dat vanaf 2017-2018 verplicht gesteld wordt voor alle niveau-4-opleidingen.

De activiteiten van de ontwikkelcommissie Engels lopen geheel volgens plan. In juni 2013 is het implementatieplan gepubliceerd. In december is het prototype voorgelegd aan experts op het gebied van het onderwijs Engels in het mbo en aan ervaren docenten uit instellingen.

2.4.2 Rekentoets VO

De rekentoets VO verkeerde in het schooljaar 2012/2013 voor het laatst in de pilotfase. Nagenoeg alle scholen hebben de pilotrekentoets VO in het voorjaar van 2013 afgenomen. De flexibele en digitale afname in ExamenTester is goed verlopen. Dat neemt niet weg dat de implementatie van de rekentoets niet zonder slag of stoot verloopt.

Er is weerstand tegen de aard van de opgaven. Velen vinden het referentieniveau 2F te hoog gegrepen en de rekentoets te moeilijk voor leerlingen vmbo BB. Ook is niet iedereen enthousiast over de digitale vorm van de toets waarin ook de antwoorden van de kandidaten automatisch worden gescoord. Bovendien vallen de resultaten tegen. Op verzoek van het ministerie van OCW heeft het CvE over de rekentoets gerapporteerd.² Naar aanleiding hiervan vond er een debat plaats in de Tweede Kamer. Ook was er een rondetafelbijeenkomst gewijd aan de rekentoetsen in het algemeen waaraan onder meer de directeur van het CvE een bijdrage leverde.

Het CvE streeft naar maximaal draagvlak voor de rekentoets en probeert zo goed mogelijk recht te doen aan alle signalen. In september 2013 heeft het CvE de brochure *Kaders rekentoets 2014* gepubliceerd.³

In de brochure worden de uitkomsten van de evaluatie weergegeven en reageert het CvE op de weerstand en de ervaren knelpunten. Zo wordt toegelicht waarom het CvE gekozen heeft voor digitale afname. De kritiek uit het veld heeft daarnaast geleid tot een aantal aanpassingen in de opzet van de rekentoets 2014. Zo zal de rekentoets 2014 minder opgaven bevatten. Ook het aandeel contextrijke opgaven wordt kleiner.

Nieuw aan de brochure is dat deze de status van regelgeving heeft. Het CvE heeft alle scholen een verklaring van de directeur gevraagd waarin deze verklaart dat hij kennis heeft genomen van de kaders in de brochure.

² Rapportage 2012-2013, *Invoering centrale toetsing en examinering referentieniveaus Nederlandse taal en rekenen*. De minister en de staatssecretaris hebben deze rapportage gevoegd bij hun brief aan de Tweede Kamer van 26 september 2013. Zie www.cve.nl > Publicaties > Overig.

³ Zie www.examenblad.nl > rekentoets VO.

Enkele directeuren hebben het CvE te kennen gegeven dat zij de verklaring ervaren als een teken van wantrouwen. De betreffende directeuren hebben een persoonlijke reactie ontvangen waarin het CvE aangeeft erop te vertrouwen dat scholen uiterst zorgvuldig te werk gaan bij de afname van centrale toetsen en examens. Door de verklaring heeft het CvE willen verifiëren dat de richtlijnen voor de digitale afname in het eerste jaar waarin de rekentoets een verplicht onderdeel is van het eindexamen bij alle 1200 scholen bekend zijn.

2.4.3 Kandidaten met een beperking

Op grond van onder meer de Wet Gelijke Behandeling op grond van handicap of chronische ziekte zijn scholen verplicht bij onderwijs, toetsing en examinering belemmeringen weg te nemen die maken dat een leerling door zijn beperking niet goed kan laten zien in hoeverre hij aan de eisen voldoet. Bij van overheidswege aangeboden toetsen kan de school niet zelf zonder meer aanpassingen verrichten. Daarom biedt het CvE scholen via richtlijnen de mogelijkheid tot aanpassing. Als naar het oordeel van de school de richtlijnen bij een leerling met een beperking onvoldoende ruimte bieden, wendt de school zich tot het CvE.

Algemeen

Bij het centraal examen VO 2013 was de standaard lettergrootte van alle examens voor het eerst puntgrootte 12. Dit is een optimale lettergrootte voor leerlingen met dyslexie, zodat zij niet meer zijn aangewezen op vergrotingen. Uit diverse geluiden die het CvE bereiken, blijkt dat deze verandering in het VO-veld goed is ontvangen.

Dyscalculie

Veel aandacht ging in 2013 uit naar de problemen die leerlingen met dyscalculie in het onderwijs (kunnen) ondervinden. De op handen zijnde invoering van de verplichte rekentoets VO heeft daarbij zeker een rol gespeeld. Rekenproblemen die voorheen misschien verborgen bleven, komen daardoor mogelijk eerder aan het licht.

Samen met het ministerie van OCW heeft het CvE geconstateerd dat de inzet van alleen hulpmiddelen de beperking dyscalculie waarschijnlijk niet kan ondervangen. Mede op grond van een onderzoek door Mieke van Groenesteijn van de Hogeschool Utrecht, bleek het gewenst om aan leerlingen met ernstige rekenproblemen haalbaardere eisen te stellen. Dit in samenhang met het beschikbaar stellen van enkele hulpmiddelen zoals een eenvoudige rekenkaart en een rekenmachine bij alle opgaven.

Pilot aangepaste rekentoets

In 2013 is daarom gestart met een pilot waarin voor deze groep leerlingen een aangepaste toets wordt aangeboden. De pilot is in lijn met het algemene beleid, maar heeft toch ook enkele specifieke kenmerken. Het beleid is erop gericht om leerlingen met een beperking optimaal in staat te stellen te laten zien of zij aan de exameneisen voldoen. Nieuw aan deze pilot is dat niet alleen de wijze van examinering wordt aangepast, maar dat ook de eisen lager worden gesteld. De logische consequentie hiervan is dat leerlingen die deze rekentoets doen, beperkt zullen zijn in hun doorstroommogelijkheden naar vervolgopleidingen die specifiek aan rekenen hoge eisen stellen. Ook hanteert het CvE in deze pilot geen deskundigenverklaring, maar wordt er van school en leerling verwacht dat zij zich maximaal inspinnen om aan de (aangepaste) eisen te voldoen.

De eerste afnames in het kader van de pilot vinden plaats in het voorjaar van 2014. Daarna wordt vastgesteld of en in hoeverre deze aanpassing adequaat is voor die leerlingen die vreesden uitsluitend door hun problemen met rekenen geblokkeerd te worden in hun vervolgmogelijkheden.

Overige sectoren

Het beleid ten aanzien van kandidaten met een beperking op het gebied van de centrale eindtoets PO, COE mbo en op termijn de DTT is in lijn met het bovenstaande. Waar relevant vindt afstemming plaats op sectoroverstijgend niveau.

2.5 Staatsexamens NT2

Met ingang van 1 januari 2013 zijn de Wet Inburgering I en de Wet Educatie en Beroepsonderwijs op onderdelen gewijzigd. Dit heeft vooral gevolgen gehad voor de bekostiging van de opleidingen NT2 en in het bijzonder de opleidingen die voorbereiden op het staatsexamen NT2. Een van de gevolgen is bijvoorbeeld dat nieuwe nieuwkomers vanaf 1 januari 2013 hun cursus en examen zelf moeten betalen. Ook geldt vanaf dat moment een verhoogde deelnemersprijs voor de staatsexamens NT2. Na jaren van flinke groei is er daardoor in 2013 een lichte afname te zien in de deelnemersaantallen.

Wel is er een groeiende deelname te zien onder groepen waarop de wetswijzigingen minder effect hebben, bijvoorbeeld zelfstandig inschrijvende deelnemers die willen instromen in mbo- of hbo-opleidingen of die een hogere positie op de arbeidsmarkt ambiëren. Ook melden zich veel arbeidsmigranten uit Midden-, Oost- en Zuid-Europa met een middelbare of hogere opleidingsachtergrond. Veel kandidaten uit die groepen hebben zelfstandig cursussen ingekocht.

Slagingspercentages toegenomen

In de afgelopen jaren hebben misschien wel vaak kandidaten aan de examens deelgenomen die er niet thuis hoorden of er nog niet aan toe waren. Voor een deel is dat te verklaren door verschillen in gemeentelijk beleid. Ook de afreksystematiek die de overheid hanteerde, heeft effect gehad: cursuskosten werden vergoed ongeacht het slagingspercentage. Inmiddels stijgen de gemiddelde slagingspercentages weer naar niveaus zoals voorheen: weliswaar verschillend per vaardigheid en per niveau, maar altijd tussen de 60 en 85%.

Digitalisering staatsexamens NT2

In 2013 is de laatste fase van de digitalisering doorgevoerd die is ingezet in 2011. Met ingang van 2014 zijn dan alle schrijf-, spreek- en luistertaken en bijbehorende opdrachten, evenals de beantwoording en de verwerking daarvan gedigitaliseerd. Dat geldt ook voor de beoordeling door de beoordelaars.

Het enige examenonderdeel dat nog op papier wordt voorgelegd, is leesvaardigheid. Het leesboekje zal voorlopig niet verdwijnen; lezen van een scherm is immers anders dan het lezen van papier (lezen voor tekstbegrip). De meerkeuzebeantwoording is wel naar het scherm verplaatst.

Geheimhouding examens

In de examenzalen van DUO waar de staatsexamens NT2 worden afgenomen, is een aantal extra maatregelen genomen om geheimhouding te verzekeren en om eventuele pogingen tot diefstal van examens onmogelijk te maken. Elektronische en digitale apparatuur is al sinds jaren verboden in de examenzaal. In 2013 is er extra op gecontroleerd.

Ontwikkelingen staatsexamen NT2 programma III

De ontwikkeling naar een staatsexamen NT2, programma III voor hogeropgeleiden op en boven masterniveau is op een laag pitje gezet. Uit een verkennend onderzoek in 2011/2012 door het CvE is gebleken dat vertegenwoordigers van het hoger onderwijs (decanen, begeleiders en taaldocenten) een staatsexamen programma III erg hard nodig achten. Niet zo zeer voor selectieve doeleinden, maar vooral om diagnostische redenen. Ook de doelgroep zelf, met name afgestudeerden, geven aan een sterke behoefte te hebben gehad aan een dergelijk examen.

Het CvE heeft besloten om, voorafgaand aan een gesprek met OCW over een programma-III-examen, een aantal belanghebbenden om commentaar te vragen. Onder meer de VSNU, de Raad voor Rechtsbijstand (tolk-vertalers voor justitie), de eerstegraadslerarenopleidingen, hebben laten weten dat ze het nieuwe examen niet alleen nuttig, maar ook nodig vinden.

2.6 Centrale eindtoets PO, DTT en referentiesets

2.6.1 Centrale eindtoets PO

Wetstraject

In december 2013 is de wet Toetsing in het primair onderwijs aangenomen. Dit betekent onder meer dat in het cursusjaar 2014-2015 voor het eerst de centrale eindtoets PO wordt afgenomen onder regie van het CvE. Het CvE zal vanaf dat moment de naam College voor Toetsen en Examens dragen (CvTE). Deze naam wordt al gehanteerd naar het PO-veld.

Het politieke debat heeft opgeleverd dat de eindtoets nadrukkelijker een second opinion zal zijn op het eerder door de school uitgebrachte advies voor doorstroming naar het VO. Dit wordt nog versterkt doordat de afname laat in het schooljaar plaatsvindt, namelijk eind april.

Andere eindtoetsen

In de aangenomen wet is er ruimte voor andere eindtoetsen naast de centrale eindtoets. Commerciële toetsaanbieders kunnen ook een eindtoets aanbieden, op voorwaarde dat deze door de staatssecretaris wordt toegelaten. Voor die toelating wordt een onafhankelijke expertgroep ingericht, die de bewindspersoon zal adviseren over de toelating. Er is voor gekozen om het CvE daarbuiten te houden, zodat er geen vermenging ontstaat van publiek/private taken en belangen. Wel is de toetswijzer die onder regie van het CvE tot stand komt, inhoudelijk kaderstellend voor zowel de centrale eindtoets als voor andere eindtoetsen die worden toegelaten.

Voortgang implementatie centrale eindtoets

De focus van het CvE is gericht op de concrete uitvoering van het projectplan centrale eindtoets waarmee de eerste afname in april 2015 wordt voorbereid. Dan wordt de eerste centrale eindtoets afgenomen. De afname van de Eindtoets Basisonderwijs (Citotoets) in februari 2014 valt nog onder de verantwoordelijkheid van Cito. Het CvE draait op de achtergrond al wel mee voor een goede overgang naar 2015.

De aanneming van de wet heeft geleid tot intensivering van de voorbereiding op de centrale eindtoets die in 2013 al wel volop gaande was. Het CvE heeft met de ketenpartners in 2013 al veel voorbereid, zodat er voldoende tijd is voor wat nog gedaan moet worden.

Verkenning adaptieve centrale eindtoets

Op verzoek van de staatssecretaris heeft het CvE in samenwerking met Cito verkend wat een adaptieve centrale eindtoets zou betekenen. Adaptief wil zeggen: een toets die zich aanpast aan het niveau van de leerling. Al naar gelang een leerling opgaven minder goed of beter maakt, worden aan die leerling makkelijkere of moeilijker opgaven voorgelegd. Adaptieve toetsing beoogt een zo optimaal mogelijk beeld te krijgen van de mogelijkheden/vaardigheden van een leerling.

Het CvE heeft gerapporteerd over deze verkenning. In mei 2014 moet er een plan van aanpak gereed zijn voor een adaptieve centrale eindtoets, die zo mogelijk vanaf het schooljaar 2017-2018 wordt afgenomen.

2.6.2 Diagnostische tussentijdse toets

De diagnostische tussentijdse toets (DTT) is een diagnostisch instrument dat gericht is op het ondersteunen van het onderwijsleerproces. Het is de bedoeling dat de DTT een diagnostisch instrument wordt aan het einde van de onderbouw in het VO.

In de diagnostische rapportage wordt gedetailleerd in kaart gebracht hoe alle leerlingen scoren op verschillende vaardigheden binnen de doorstroomrelevante vakken Nederlands, Engels en wiskunde. Docenten kunnen op basis van de uitkomsten van de DTT gericht(er) actie ondernemen en aan leerlingen maatwerk bieden dat zowel ondersteunend als verdiepend is. De DTT is bedoeld als een instrument binnen de school.

Het ministerie van OCW heeft het CvE formeel de opdracht gegeven om de DTT te ontwikkelen. Gezien de benodigde ontwikkeltijd voor de DTT is het CvE in 2013, vooruitlopend op de wetsbehandeling, reeds met deze ontwikkeling gestart.

2.6.3 Project referentiesets taal en rekenen

In 2013 is de ontwikkeling van het project referentiesets taal en rekenen afgerond. Ook is een start gemaakt met de zogenoemde 'headstart'.

Referentiecesuur

Het project referentiesets taal (lezen) en rekenen had als doel: komen tot vergelijkbare prestatie-eisen in toetsen en examens op de referentieniveaus voor alle leerlingen – ongeacht het schooltype dat zij volgen. De referentiesets hebben in 2013 een prestatie standaard (referentiecesuur) opgeleverd voor de referentieniveaus taal (lezen: niveaus 1F, 2F, 3F) en rekenen (niveaus 1F, 1S, 2F, 3F).

Headstart

De referentiesets worden gebruikt als ijkpunt voor de nieuw te ontwikkelen toetsen en examens voor de verschillende referentieniveaus – en kunnen ook worden gebruikt voor toetsen waar het CvE niet bij betrokken is. Door deel te nemen aan de zogenoemde 'headstart ankeronderzoek referentiesets' kunnen ook andere toetsmakers deze referentiecesuur overbrengen op hun eigen referentieniveaugerichte toetsen. Na deze headstart (juli 2013 tot juli 2014) maakt het CvE de referentiesets openbaar/publiek toegankelijk. Dat is naar verwachting in de zomer van 2014.

Ankersets 1F en 2F

Naar analogie van het project referentiesets is het CvE eind 2013 het project ankersets taalverzorging 1F en 2F gestart. Deze sets zijn specifiek gericht op het PO en leveren een referentiecesuur voor de referentieniveaus taalverzorging 1F en 2F.

2.7 Digitale examens

2.7.1 Verloop digitale centrale examens

De afname van de digitale centrale examens vmbo en van de rekentoets VO is in 2013 technisch goed verlopen. De examensoftware, ExamenTester, heeft zich stabiel gedragen.

2.7.2 Computereksamensysteem Facet

Het ministerie van OCW heeft in 2011 aan het CvE opdracht gegeven om een nieuw computer-examensysteem te ontwikkelen. Dit systeem, Facet, is in 2013 verder ontwikkeld. In het voorjaar van 2013 is Facet voor het eerst als proef gebruikt in examentijd, een belangrijke stap voor de geplande uitrol van het systeem. In de komende examenjaren zullen stap voor stap meer examens en toetsen in Facet worden afgenomen. In het invoeringsplan is voorzien dat in examenjaar 2015/2016 alle digitale afnames in Facet zullen worden afgenomen. Dan zal het gebruik van ExamenTester worden afgebouwd.

Vanaf medio 2013 is gewerkt aan de doorontwikkeling van Facet voor de diagnostische tussentijdse toets (DTT) en is Facet aangepast aan nieuwe eisen vanuit de rekentoets VO, de flexibele examens BB en KB en de centraal ontwikkelde examens in het mbo.

Communicatie

Tijdens bijeenkomsten en door mailings zijn scholen en instellingen op de hoogte gebracht van de mogelijkheid om deel te nemen aan de diverse pilots met Facet in het schooljaar 2013-2014. Hierbij hebben scholen uit de zogenoemde klankbordgroep en de instellingen uit de resonansgroep een belangrijke ondersteunende rol gespeeld.

Voor alle scholen in Nederland is een brochure ontwikkeld met algemene informatie over examinering en over digitale examens en Facet in het bijzonder. Daarnaast zijn handleidingen verschenen en zijn alle scholen op de hoogte gebracht van de aangescherpte systeemeisen.

Kwaliteit

Behalve interne kwaliteitscontroles zijn er in 2013 ook twee externe audits op Facet uitgevoerd. Een audit op de kwaliteit van de software en een op de infrastructuurcomponenten waar Facet gebruik van maakt.

De kwaliteit van de software is als goed beoordeeld. De software is uit te breiden en op te schalen. Ook de mogelijkheid om de software te onderhouden wordt als goed beoordeeld. De audit naar de infrastructuurcomponenten doet een reeks aanbevelingen. In 2014 worden maatregelen genomen om deze aanbevelingen op te volgen.

Feiten en cijfers 2013

Centrale examens VO

Het CvE stelt, voor wat betreft de centrale examens voor het VO, middels de syllabi de examenstof vast. Tevens geeft het de opdracht om de opgaven tot stand te brengen en deze vast te stellen. Daarnaast is het CvE belast met het bepalen van het examenrooster,

de regels voor toegestane hulpmiddelen en de beoordelingsnormen en het vaststellen van de regels voor de omzetting van scores naar cijfers (de normeringsterm). Voor een complete opsomming van de taken wordt verwezen naar de *Wet College voor examens*.

Aantal kandidaten centrale examens VO (eerste tijdvak)

De vermelde aantallen zijn de aantallen ingeschreven kandidaten bij het begin van het cursusjaar, zoals verstrekt door DUO.

	vmbo BB	vmbo KB	vmbo GL/TL	havo	vwo	totaal
2010	23.052	32.605	55.183	54.450	40.900	206.190
2011	21.935	28.366	52.824	56.700	39.900	199.725
2012	20.694	28.098	53.662	57.037	39.691	199.182
2013	20.441	27.700	56.194	55.253	38.412	198.000

Bron: Cito

Aantal centrale examens VO 2013 exclusief digitale examens (aantal vakken)

schooltype	1 ^e tijdvak	2 ^e tijdvak (herkansing)	3 ^e tijdvak (augustus)	totaal
havo/vwo	67	64	63	194
vmbo algemene vakken	50	46	45	141
vmbo beroepsgericht	86	2	2	90
totaal	203	112	110	425

Bron: Cito

Aantal uitgeleverde digitale examens in centraal examenperiode 2013

schooltype	digitale examens	aantal vakken
vmbo BB	algemene vakken (flexibel) m.u.v. Spaans, Turks en Arabisch	11
vmbo KB	algemene vakken (flexibel) m.u.v. Spaans, Turks en Arabisch	11
vmbo GL/TL	muziek, dans, drama (bronnen in autoplay)	3
havo	kunst (algemeen), muziek (bronnen in autoplay)	2
vwo	kunst (algemeen), muziek (bronnen in autoplay)	2
vmbo beroepsgericht	minitoetsen en ICT-opdrachten cspe's	82

Examenlijn 2013

Gedurende de centraalexamenperiode (april – juni 2013) heeft het CvE een examenlijn ingesteld. De examenlijn is bedoeld voor vragen van docenten en examensecretarissen over de centrale examens en de regels daaromheen.

schooltype	Examenlijn VO	Percentage van totaal Examenlijn VO
vmbo	504	35%
havo/vwo	696	48%
overige¹	245	17%
totaal	1.445	100%

1. De categorie Overige in deze tabel valt uiteen in: digitale examens, diploma's en cijferlijsten, inzage, kandidaten met een beperking, toegestane hulpmiddelen, wet- en regelgeving voor zover deze binnen de scope valt van Examenblad.nl en vragen die zijn doorgestuurd naar andere partijen.

Overige vragen in 2013

Deze tabel bevat gegevens tot december 2013. De categorie 'overige' behelst eenmalige, specifieke uitleg en het geven van voorlichting en dergelijke.

	Vragen via permanente mailboxen, exclusief Examenlijn VO	Percentage van totaal
digitale examens	266	9%
wet- en regelgeving	79	3%
kandidaten met een beperking	488	17%
rekenen VO	422	14%
taal en rekenen mbo (COE's)	246	8%
vakspecifieke vragen	250	9%
doorgestuurd naar andere partijen	515	17%
staatsexamens VO en NT2	55	2%
publicaties op Examenblad.nl (syllabi, toegestane hulpmiddelen, normering, roosters et cetera)	216	7%
overige	407	14%
totaal	2.944	100%

Staatsexamens VO

De staatsexamens vmbo, havo en vwo bestaan evenals de eindexamens VO uit twee gedeelten: het centraal eindexamen en het college-examen. Het centraal (schriftelijk) examen is identiek aan het centraal examen van reguliere scholen en wordt ook op hetzelfde moment afgenomen. Het college-examen bestaat uit een mondeling examen, bij een aantal

vakken aangevuld met een schriftelijk of praktisch college-examen. Daarnaast is het CvE belast met de benoeming van de examenfunctionarissen, het vaststellen van de uitslag en het uitreiken van diploma's, certificaten en/of cijferlijsten. Voor een complete opsomming van de taken wordt verwezen naar de *Wet College voor examens*.

Aantal aanmeldingen staatsexamens VO

	vso	vmbo en havo/vwo (niet afkomstig van vso-scholen)	totaal
2010	2.009	2.703	4.712
2011	2.284	2.853	5.137
2012	2.746	3.198	5.944
2013	2.851	3.379	6.230

Aantal schriftelijke examenafnames staatsexamens VO

Inclusief vervangend mondeling examen

	vmbo	havo	vwo	totaal
2010	1.737	6.409	5.571	13.717
2011	1.783	6.573	4.775	13.131
2012	1.505	6.140	5.167	12.812
2013	1.546	6.141	5.227	12.914

Aantal mondeling examenafnames staatsexamens VO

	vmbo	havo	vwo	totaal
2010	1.267	3.771	2.996	8.034
2011	1.332	3.939	3.047	8.318
2012	1.356	4.492	3.748	9.596
2013	1.595	4.788	3.971	10.354

Aantal examenbetrokkenen staatsexamens VO 2013

Examenbetrokkenen staatsexamens VO	Aantal
voorzitters locaties CE	90
voorzitters locaties mondelinge college-examens	55
secretarissen locaties mondeling	55
opgavenmakers college-examens	35
adviseurs aanpassing examenopgaven t.b.v. visueel gehandicapten en dyslectici	15
toezichhouders, surveillanten, lopers, tellers, voorleeshulpen	200
administratieve medewerkers, medewerkers ophalen protocollen e.a.	50
examinatoren/correctoren, onder wie 100 vakgroepvoorzitters	1.150
totaal examenbetrokkenen	1.650

Aantal uitgegeven diploma's, staatsexamens VO

---

schooltype	2013	2012	2011	2010
vwo - deels inwisseling¹	206	157	163	122
vwo - volledig pakket²	5	2	9	7
vwo - uitsluitend inwisseling³	33	36	55	29
<hr/>				
havo - deels inwisseling	332	329	257	282
havo - volledig pakket	73	42	57	32
havo - uitsluitend inwisseling	5	20	20	51
<hr/>				
vmbo-TL - deels inwisseling	438	361	324	308
vmbo-TL - volledig pakket	338	282	329	282
vmbo-TL - uitsluitend inwisseling	623	4	3	10
vmbo-TL o.g.v. GL - uitsluitend inwisseling	10	731	686	646
<hr/>				
vmbo-BB, KB en GL - deels inwisseling	17	14	33	11
vmbo-BB, KB en GL - volledig pakket	-	-	-	-
vmbo-BB, KB en GL - uitsluitend inwisseling	8	1	8	2
<hr/>				
totaal	2.088	1.979	1.944	1.782

1. Deels inwisseling: kandidaten leggen examens af in een aantal vakken en wisselen vervolgens de verkregen cijferlijst met de eerder verkregen cijferlijst in voor een diploma.
2. Volledig pakket: kandidaten leggen examens af in alle vakken die nodig zijn voor het behalen van een diploma.
3. Uitsluitend inwisseling: kandidaten verkrijgen het diploma uitsluitend door inwisseling van een cijferlijst.

Staatsexamens NT2

Met het behalen van het diploma staatsexamens NT2 kunnen anderstalige kandidaten laten zien dat ze de Nederlandse taal voldoende beheersen om in Nederland te kunnen werken of studeren. Een examenprogramma bestaat uit vier onderdelen: Lezen, Luisteren, Schrijven en Spreken. Als een kandidaat voor elk van de vier examenonderdelen is geslaagd, krijgt hij het diploma staatsexamens NT2. Het College voor Examen is

verantwoordelijke voor de inhoud en de organisatie van de staatsexamens NT2. Dit houdt onder meer in dat het CvE belast is met het verstrekken van exameninformatie, tot stand brengen en vaststellen van opgaven, inschrijven van kandidaten en het uitreiken van diploma's en certificaten. Voor een complete opsomming van de taken wordt verwezen naar de *Wet College voor examens*.

Aantal deelnemingen staatsexamens NT2

	programma I	programma II	totaal
2010	27.330	23.000	50.330
2011	39.750	27.800	67.550
2012	49.191	27.852	77.043
2013	30.876	20.107	50.983

Aantal unieke kandidaten staatsexamens NT2

	programma I	programma II	totaal
2010	9.756	7.965	17.721
2011	13.743	9.694	23.437
2012	16.126	9.494	25.620
2013	10.118	6.661	16.779

Aantal uitgegeven waardepapieren, staatsexamens NT2

	certificaten	diploma's (rechtstreeks)	diploma's (inwisselingen)	diploma's totaal
2010	9.544	3.980	1.796	5.776
2011	12.783	4.910	2.269	7.179
2012	14.806	4.828	2.905	7.733
2013	10.179	3.827	2.676	6.503

Jaaroverzicht officiële regelingen, publicaties en mededelingen

titel	grondslag	publicatiedatum
Wijzigingsregeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen	Wet Cve art 2 lid 2 d	27-02-2013; SC 2013-4824
Wijzigingsregeling beoordelingsnormen staatsexamens VO	Wet Cve art 2 lid 4	27-02-2013; SC 2013-4816
Regeling aangewezen vakken tweede tijdvak centrale examens 2013	Wet Cve art 2 lid 6 b, Eindexamenbesluit art 37 lid 4	27-02-2013; SC 2013-4818
Centrale examens in 2013 voor vwo, havo, vmbo en vavo (Maartmededeling)		12-03-2013
Regeling syllabi centrale examens VO 2015	Wet Cve art 2 lid 2 f	29-05-2013; SC 2013-13957
Regeling examenreglement en PTA staatsexamens vwo-havo-vmbo 2014	Wet Cve art 2 lid 3, Besluit staatsexamens art 13 lid 1 en 2	09-10-2013; SC 2013-28530
Regeling examenreglement staatsexamens NT2 2014	Wet Cve art 2 lid 5 a, Staatsexamenbesluit NT2 art 10 lid 2	30-08-2013; SC 2013-24309
Mededelingen over de eindexamens 2014 voor vwo, havo, vmbo en vavo (Septembermededeling)		16-09-2013
Regeling rooster en toegestane hulpmiddelen voor de centrale examens van de eindexamens en de staatsexamens VO in 2015	Wet Cve art 2 lid 2 a, b en g	30-08-2013; SC 2013-24311
Tijdvakken centrale examinering mbo 2014-2015	Examen- en kwalificatiebesluit beroepsopleidingen WEB, artikel 6 lid 3	24-09-2013; SC 2013-26331
Aanmeldprocedure staatsexamens NT2 2015	Wet Cve art 2 lid 5 a, Staatsexamenbesluit NT2 art 10 lid 1	20-12-2013; SC 2013-35648
Regeling examenprogramma staatsexamen NT2 2015	Wet Cve art 2 lid 5 a, Staatsexamenbesluit NT2 art 10 lid 1	20-12-2013; SC 2013-35806
Wijzigingsregeling beoordelingsnormen staatsexamen NT2	Wet Cve art 2 lid 5 c	20-12-2013; SC 2013-35651
Jaarverslag 2012		15-03-2013
Werkprogramma 2014		vastgesteld op 01-10-2013

Overzicht voorlichting en informatiebronnen

College voor Examens

- www.cve.nl

Centrale examens VO

- Maart- en Septembermededeling
- www.examenblad.nl
- Examenlijn voor vragen van docenten gedurende afnameperiode
- Examenkrant
- Normering via www.cve.nl/item/examencyclus
- Naar relevantie en/of behoefte vindt terugkoppeling plaats op evaluaties en/of examenbesprekingen van vakverenigingen

Staatsexamens VO

- Staatsexamenregelingen, vakinformatie en procedures, via www.duo.nl
- Informatievoorziening via Twitteraccount Staatsexamens VO

Staatsexamens NTz

- Staatsexamenregelingen en procedures via www.duo.nl
- Voorbeeldexamens, adressen van instituten waar cursussen worden gegeven, informatie over hoe de examens worden afgenomen en wat er van deelnemers verwacht wordt, specifieke informatie voor mensen die doorverwijzen, via www.staatsexamensntz.nl

Centraal ontwikkelde examens mbo

- www.examenbladmbo.nl
- flitsberichten via het Steunpunt taal en rekenen mbo

Omgaan met fouten, klachten en bezwaren

Als verantwoordelijke voor centrale examens heeft het CvE een taak bij de behandeling van vragen en klachten over onvolkomenheden in de centrale examens en over afnames die onder verantwoordelijkheid van het CvE plaatsvinden (staatsexamens NT2 en staatsexamens VO). Via de daarvoor beschikbare kanalen zoals de Examenlijn en online contactformulieren weten professionals in het voortgezet onderwijs het CvE goed te vinden. Over de uitvoering van staatsexamens VO en NT2 hebben belanghebbenden de mogelijkheid om te reageren via de website van uitvoeringsorganisatie DUO.

Klachten over de gang van zaken bij een afname van een centraal examen VO horen thuis bij de inspectie. Deze overlegt met het CvE over passende maatregelen die recht doen aan de kandidaat. Over gedragingen van (medewerkers van) het CvE kan een belanghebbende conform de Algemene wet bestuursrecht (AWB) een klacht indienen via het klachten-formulier op www.cve.nl (Contact).

Centrale examens VO

	klachten	bezwaren	beroepszaken
2010	1	0	0
2011	3	1	0
2012	7	1	1
2013	9	0	1

In 2013 zijn er negen klachten ingediend. Twee klachten betroffen een examenproduct, drie klachten gingen over het uitstel van het vwo-examen Frans als gevolg van de examenfraude. De overige vier klachten betroffen het handelen van het CvE. Vijf van de negen klachten zijn informeel afgehandeld.

Het CvE heeft in 2013 vier verzoeken in het kader van de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) ontvangen en afgehandeld. In het kader van een WOB-verzoek uit een eerder jaar is een beroepszaak door de rechtbank afgehandeld.

Staatsexamens VO in 2013

---

	klachten	bezwaren
2010	27	61
2011	11	46
2012	17	21
2013	20	60

Het aantal klachten en bezwaren in relatie tot het totaal aantal kandidaten is beperkt. Bij de klachten zijn geen bijzonder ontwikkelingen aan te wijzen. De klachten handelden over incidenten in examenzalen, bejegening, organisatie en kwaliteit van dienstverlening.

Ook bij de bezwaren zijn geen bijzondere ontwikkelingen aan te wijzen. De bezwaren hadden betrekking op aanmelding, betaling, het inleveren van werkstukken en verzoeken om uitstel. In 2013 is twee maal beroep ingesteld; één beroep is ingetrokken en één beroep is ongegrond verklaard.

Staatsexamens NT2 in 2013

---

	klachten en bezwaren
2010	34
2011	64
2012	43
2013	30

Lijst van veelgebruikte afkortingen

CE	Centraal examen (VO)
COE	Centraal ontwikkelde examens (mbo)
cspe	Centraal schriftelijk en praktisch examen (beroepsgericht)
CvE	College voor Examens
CvTE	College voor Toetsen en Examens (per 1 augustus 2014)
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
DTT	Diagnostische tussentijdse toets
mbo	Middelbaar beroepsonderwijs
NT2	Nederlands als tweede taal
OCW	Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
PO	Primair Onderwijs
vavo	Voortgezet algemeen volwassenenonderwijs
vmbo BB	Basisberoepsgerichte leerweg
vmbo KB	Kaderberoepsgerichte leerweg
vmbo GL	Gemengde leerweg
vmbo TL	Theoretische leerweg
VO	Voortgezet Onderwijs
vso	Voortgezet speciaal onderwijs
ZBO	Zelfstandig bestuursorgaan

Financieel jaarverslag 2013

Financiële jaarrapportage 2013

De financiële structuur van het CvE is afwijkend van wat men doorgaans in een financieel jaarverslag aantreft. Het CvE hanteert het kasstelsel van het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en het heeft geen eigen balans.

Het boekjaar 2013 is net als de voorgaande jaren afgesloten met minder uitgaven dan de toegekende budgettaire ruimte. De getoonde budgetdiscipline past bij het College voor Examens, dat ook in financiële zin als betrouwbaar te boek wil staan. Hoewel het soms nodig is met een budget te schuiven, is de hoofdregel dat een toegekend budget niet wordt overschreden. Een gevolg van dit principe is, dat het CvE pas geld kan uitgeven, nadat er een budget is toegekend.

In cijfers uitgedrukt is in 2013 aan het CvE een budget toegekend van € 15,5 miljoen. Hiervan is € 14,9 miljoen uitgegeven, wat neerkomt op 96%. Ter vergelijking, in 2012 werd € 13,5 miljoen uitgegeven. Deze toename hangt samen met de uitbreiding van het takenpakket van het CvE.

CvE-uitgaven 2012 en 2013

In miljoen €

	2012	2013
apparaatskosten	3,4	3,7
sectoroverstijgend	1,6	0,7
sector primair onderwijs	0	0,2
sector voortgezet onderwijs	3,8	5,0
sector middelbaar beroepsonderwijs	4,8	5,3

Apparaatskosten (APK)

In 2012 is het APK-budget structureel opgehoogd ten behoeve van de nieuwe taken van het CvE; in 2013 is het APK-budget meer dan volledig uitgegeven. Na analyse bleek een deel van de op het APK-budget geboekte communicatiekosten bij de programma-uitgaven te horen. Na overboeking van deze uitgaven kwam het APK-budget als geheel uit op 99%.

Sectoroverstijgend

Onder de sectoroverstijgende kosten vallen de collegekosten en de projecten Facet en referentietoetsen. Vooral de ontwikkelkosten van Facet, het nieuwe examensysteem voor digitale examens, vallen op. Er is een afname te zien ten opzichte van 2012, toen de nadruk van de ontwikkelkosten van Facet bij de post sectoroverstijgend lag; in 2013 en volgende jaren vindt de doorontwikkeling plaats binnen de sectoren PO en VO.

Sector primair onderwijs

Ten opzichte van 2012 zijn de kosten voor de sector primair onderwijs verviervoudigd en dat beeld zet zich voort nu in december 2013 na de Tweede Kamer ook de Eerste Kamer akkoord is gegaan met de invoering van een verplichte centrale eindtoets primair onderwijs. Omdat de gebudgetteerde activiteiten later zijn gestart dan gepland, is van het toegekende budget in 2013 maar 69% uitgegeven.

Sector voortgezet onderwijs

Onder de sector voortgezet onderwijs vallen de centrale examens VO, de staatsexamens VO en het ontwikkelen en aanpassen van de centrale examens/toetsen voor taal en rekenen in het VO. Het leeuwendeel van de kosten betreft de vaststellingscommissies VO, maar de voorbereiding van de diagnostische tussentijds toets bij de post projecten taal en rekenen VO heeft het sectortotaal tot boven de vijf miljoen euro doen groeien. Dat is 1,25 miljoen meer dan in 2012.

Sector middelbaar beroepsonderwijs

De sector middelbaar beroepsonderwijs omvat niet alleen de centraal ontwikkelde examens taal en rekenen mbo, maar ook de staatsexamens NT2 (voorheen sector BVE). Deze laatste examens domineren de sectoruitgaven voor de sector mbo. Van het toegekende budget is maar 88% uitgegeven. Dit komt doordat het aantal examenkandidaten NT2 sterk is gedaald.

Financiële rapportage 2013

begrotingspost	realisatie 2012	begroting 2013	realisatie 2013	uitputting %
apparaatskosten bureau CvE				
directe loonkosten OCW	1.872.495	2.135.000	2.275.930	107%
uitzendkrachten en indirecte personele kosten	362.012	536.000	568.300	106%
personeel bureau CvE	2.234.507	2.671.000	2.844.230	106%
organisatie en huisvesting bureau CvE	1.126.509	1.082.000	887.367	82%
totaal apparaatskosten bureau CvE	3.361.016	3.753.000	3.731.597	99%
sectoroverstijgend				
collegelasten	61.137	86.000	51.587	60%
nieuw examensysteem voor digitale examens	1.445.797	382.772	559.120	146%
projectleider referentiesets	82.924	167.300	58.858	35%
onderzoek examensoftware en schoolsystemen	5.950	-	-	0%
totaal sectoroverstijgend	1.595.808	636.072	669.565	105%
sector primair onderwijs				
toetswijzercommissies	33.193	-	-	0%
projecten sector primair onderwijs	-	231.550	159.948	69%
totaal sector primair onderwijs	33.193	231.550	159.948	69%
sector voortgezet onderwijs				
syllabuscommissies CE-VO	152.147	368.248	198.167	54%
vaststellingscommissies CE-VO	2.907.665	2.994.752	3.042.283	102%
Caribisch deel van het Koninkrijk	363.200	-	261.810	0%
overige activiteiten VO	186.896	355.900	507.029	142%
projecten CE-VO	30.290	-	34.896	0%
projecten T&R VO	112.109	1.132.500	961.382	85%
totaal sector voortgezet onderwijs	3.752.307	4.851.400	5.005.567	103%
sector middelbaar beroepsonderwijs				
luisteren en spreken NT2	2.101.503	2.905.633	2.437.792	84%
lezen en schrijven NT2	1.841.550	2.042.143	1.847.694	90%
commissie en steunpunt NT2	143.729	271.184	274.776	101%
vaststellingscommissies T&R mbo	292.543	423.640	401.848	95%
projecten NT2	99.978	134.927	139.913	104%
projecten T&R mbo	304.323	289.000	215.667	75%
totaal sector middelbaar beroepsonderwijs	4.783.626	6.066.527	5.317.690	88%
uitgesplitst naar APK, programma- en projectgelden				
totaal apparaatskosten bureau CvE	3.361.016	3.753.000	3.731.597	99%
totaal programmagelden	8.022.426	9.361.500	8.971.399	96%
totaal projectgelden	2.142.508	2.424.049	2.181.371	90%
totaal budget CvE	13.525.950	15.538.549	14.884.367	96%

Colofon

Redactie: College voor Examens, Willemijn Leene

Opmaak: en-publique.nl

Maart 2014

